Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

3.11.2025

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite: maa- ja metsätalousvaliokunta 4.11.2025/HE 145/2025 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta (HE 145/2025 vp)

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 145/2025 vp. Sisäministeriö kiitää mahdollisuudesta lausua asiaan ja toteaa, että lausunnon sisältö on koordinoitu yhteistyössä sisäministeriön osastojen kanssa.

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta (1. lakiesitys) sekä muutettavaksi turvavarastolakia (2.lakiesitys). Sisäministeriö on osallistunut lakiesitystä valmistelevan työryhmän työhön ja katsoo yleisellä tasolla, että sisäministeriön toimialaan eli keskeisesti pelastustoimeen, poliisitoimeen ja rajavartiotoimeen sekä maahanmuuttohallintoon liittyviä esityksiä on huomioitu hallituksen esityksen valmistelun aikana.

Sisäministeriö puoltaa hallituksen esityksen keskeisiä toimialaansa liittyviä ehdotuksia, jotka koskevat lakien soveltamisalaa ja tavoitteita, Huoltovarmuuskeskukselle ehdotettuja tehtäviä sekä Huoltovarmuuskeskuksen ohjausta. Huoltovarmuuskeskus olisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluva valtion virasto. Sisäministeriö osallistuisi muiden ministeriöiden kanssa Huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen. Viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyöelimenä huoltovarmuusasioissa toimisi Huoltovarmuusneuvosto. Viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen huoltovarmuusyhteistyötä varten olisi huoltovarmuuden kannalta kriittisiä toimialoja edustavia sektoreita, joihin kuuluu pooleja ja toimikuntia. Sisäministeriö toteaa kuitenkin, että kokonaisuutena huoltovarmuusjärjestelmän ohjattavuuteen, läpinäkyvyyteen ja valvottavuuteen voi liittyä jatkossakin haasteita, joihin voinee ottaa tarkoituksenmukaisesti kantaa vasta uudesta lainsäädännöstä saatujen kokemusten kautta. Sisäministeriö kiinnitti 11.8.2025 antamassaan hallituksen esitysluonnosta koskevassa lausunnossaan huomiota siihen, että ottaen huomioon huoltovarmuustoiminnan poikkihallinnollinen luonne, tulee jatkovalmistelussa korostaa Huoltovarmuuskeskusta tulosohjaavan ministeriön ja toimialavastuussa olevien ministeriöiden toimivaltuuksien ja vastuiden täsmällistä ja tarkkarajaista määrittelyä.

Sisäministeriö pitää hyvänä myös turvavarastolain muutosta. Lakiesityksen mukaan turvavarastoja voidaan perustaa ja ylläpitää väestön toimeentulon turvaamiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi sekä tuotantotoiminnan ylläpitämiseksi välttämättömien raaka-aineiden, tarvikkeiden ja tuotteiden varastoimiseksi ulkomaankaupan häiriöiden varalta. Säännöstä esitetään muutettavaksi siten, että väestön toimeentulon lisäksi mainittaisiin myös väestön turvallisuuden takaamiseksi välttämättömät raaka-aineet, tarvikkeet ja tuotteet.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi

Erillishuomioita 1. lakiesityksen eräistä säännöksistä (laki huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta)

1 § Huoltovarmuuden turvaaminen

Pykäläehdotuksen *1 momentin* mukaan huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon ja suojaamisen, maan talouselämän, maanpuolustuksen sekä turvallisuuden kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen, välttämättömien tavaroiden, materiaalien ja palveluiden tuotannon ja saatavuuden sekä kriittisen infrastruktuurin turvaamista normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta ja niiden aikana.

Valtioneuvosto asettaisi päätöksellään huoltovarmuudelle yleiset tavoitteet, joissa määritellään varautumisen taso huoltovarmuuden turvaamiseksi. Edelleen jokainen ministeriö vastaisi huoltovarmuudesta omalla toimialallaan**.**

Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan huoltovarmuuden määritelmässä säilytettäisiin maininta maanpuolustuksesta, mutta sen lisäksi määritelmään lisättäisiin myös turvallisuus. Maanpuolustuksen kannalta kriittisten toimintojen lisäksi voitaisiin tarvittaessa turvata myös sisäisen turvallisuuden toimijoiden, kuten poliisin, rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, liikenne- ja viestintäviraston sekä maahanmuuttoviranomaisten kriittisiä toimintoja.

Sisäministeriö kannattaa sitä, että soveltamisalassa on turvallisuus ottaen huomioon mm. turvallisuusympäristön heikentyminen. Jokaisella ministeriöllä olisi kuitenkin vastuu huoltovarmuudesta toimialallaan.

Soveltamisalapykälään ehdotetaan lisättäväksi selkeyden vuoksi myös väestön suojaaminen, jolla tarkoitettaisiin väestönsuojaamistehtäviin liittyviä kriittisiä toimintoja, mitä sisäministeriö pitää kannatettavana Lisäksi soveltamisalapykälä kattaisi normaaliolojen vakavat häiriötilanteet, mitä voidaan myös pitää kannatettavana, koska poikkeusolojen toteamiskynnys valmiuslaissa on korkea.

5 § *Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät*

Sisäministeriö pitää kannatettavana sitä, että Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät kootaan selkeästi ja ehdotettu 5 § 1 momentti sisältää 13 tehtäväkohtaa. Sisäministeriö mm. kannattaa 5 §:n 1 momentin

- *2 kohdan* sääntelyä, jonka mukaan Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on huolehtia huoltovarmuuden ennakointi- ja analyysityöstä sekä ylläpitää säännöllistä **tilannekuvaa** huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen huoltovarmuustilanteesta ja jakaa tilannekuvaa valtioneuvostolle, muille viranomaisille, Huoltovarmuusneuvostolle ja sektoreille-, pooleille- ja toimikunnille. Kyseinen lainkohta liittyy 23 §:ään, jossa säädetään salassa pidettävää tietoa sisältävän tilannekuvan luovuttamisesta.
- *11 kohdan* sääntelyä, jonka mukaan Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on tukea **pelastuslain** (379/2011) 38 §:ssä säädettyjen tehtävien edellyttämässä materiaaliavun hankinnassa, kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä järjestää tarvittaessa yhteistoiminnassa ministeriöiden kanssa kansainvälisen materiaaliavun lähettämiseen ja vastaanottamiseen liittyvät logistiikkatehtävät, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

Ehdotetun 5 §:n 1 momentin *13 kohdan* mukaan tehtävänä on hoitaa muualla lainsäädännössä Huoltovarmuuskeskukselle säädetyt tehtävät. Sisäministeriö toteaa, että yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetussa laissa (319/2025) (ns. CER-laki) säädetään tehtäviä Huoltovarmuuskeskukselle. Ehdotettuun lainkohtaan olisi asian merkityksellisyyden vuoksi asianmukaista saada informatiivinen viittaus ns. CER-lakiin. CER-lain mukaiset toimet, huoltovarmuustoiminta ja valmiuslain mukainen varautuminen täydentävät toisiaan.

10 § *Valtion varmuusvarastointi*

Ehdotuksen mukaan valtion varmuusvarastoja pidetään väestön toimeentulon ja suojaamisen, elinkeinoelämän toiminnan, maanpuolustusta ja turvallisuutta tukevan tuotannon sekä huoltovarmuutta koskevien Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden kannalta välttämättömistä materiaaleista.

Sisäministeriö kannattaa sitä, että valtion varmuusvarastoja voidaan pitää myös väestön suojaamiseksi sekä turvallisuutta tukevalle tuotannolle.

13 § *Tuotanto- ja suorituskykyvaraukset*

Ehdotuksen mukaan Huoltovarmuuskeskus voi tehdä tuotantovaraussopimuksia tai suorituskykyvarausten hankintaa koskevia sopimuksia väestön toimeentulon ja suojaamisen, elinkeinoelämän toiminnan sekä maanpuolustusta ja turvallisuutta tukevan tuotannon turvaamiseksi. Tuotantovarauksia ja suorituskykyvarauksia koskevat järjestelyt voidaan ottaa käyttöön vain normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Sisäministeriö kannattaa sitä, että tuotantovaraus- ja suorituskykyvaraussopimuksia voidaan tehdä myös väestön suojaamiseksi sekä turvallisuutta tukevalle tuotannolle.

14 § *Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu*

Säännösehdotuksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa on valtion talousarvion ulkopuolinen huoltovarmuusrahasto. Rahastosta katettaisiin materiaalisen varautumisen kustannukset ja investoinnit sekä muualla lainsäädännössä rahastosta katettavaksi säädetyt korvaukset. Rahastosta voidaan lisäksi korvata Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoimintaan liittyviä huoltovarmuustoimenpiteitä sekä muita kuin materiaaliseen varautumiseen liittyviä huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä investointeja sekä kriisitoimenpiteisiin liittyviä kustannuksia.

Sisäministeriö toteaa, että jatkossa virastona toimivan Huoltovarmuuskeskuksen toimintamenot sekä sektori- ja poolitoimintojen kulut katettaisiin valtion talousarviosta eikä rahastosta.

Sääntelyyn liittyy 1. lakiesityksen 18 §, jossa säädetään tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Perustelujen mukaan säännöstä ei sovellettaisi esimerkiksi Huoltovarmuuskeskuksen valtion viranomaisten kanssa tekemiin sopimusjärjestelyihin, joissa rahoitetaan ei-taloudelliseen toimintaan liittyviä henkilöstöresursseja. Edelleen rahastosta ei rahoitettaisi toisen viranomaisen vastuulle kuuluvia pitkäkestoisia normaaliajan toimintoja. Toisaalta Huoltovarmuuskeskus voisi myöntää rahoitusta oikeushenkilöille tai julkishallinnon organisaatioille.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että sen toimialan toimijoilla on mahdollisuus saada rahoitusta erilaisiin hankkeisiin ja toimintoihin ja nopeallakin aikataululla. Esityksen 18 §:n nojalla Huoltovarmuuskeskus voisi myöntää rahastosta tukea taloudelliseen tai muuhun toimintaan, jos se on tarpeellista esitetyssä laissa säädettyjen tehtävien tai lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston päätöksessä asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi. Päätöksessä asetetaan huoltovarmuudelle yleiset tavoitteet, joissa määritellään varautumisen taso huoltovarmuuden turvaamiseksi. Tuen myöntämiseen liittyy myös lisäedellytyksiä, joista yksi on, että toimenpiteen tukeminen ei ole lakisääteisesti jonkun toisen viranomaisen vastuulla.

21 § *Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus*

Ehdotuksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus saada pyynnöstä maksutta viranomaisten toiminnan julkisuudesta

annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1, 4 ja 7 kohdassa tarkoitetulta viranomaiselta tämän lain 5 §:n 1 momentin 3, 4 ja 7 kohdassa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot. Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa edellä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja edelleen ilman tietoja luovuttaneen viranomaisen suostumusta.

Tiedonsaantioikeus koskee 5 §:n 1 momentin seuraavia kohtia, joissa Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on

> 3) edistää yhteistyössä muiden viranomaisten ja elinkeinoelämän kanssa huoltovarmuuden kannalta välttämättömän kriittisen infrastruktuurin toimivuuden turvaamista;
>
> 4) edistää huoltovarmuuden kannalta välttämättömien tavaroiden, materiaalien ja palveluiden saatavuuden turvaamista normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä edistää sotilaallista maanpuolustusta tukevan tuotannon turvaamista;
>
> 7) hoitaa kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) N:o 994/2010 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/1938.

Sisäministeriö puoltaa Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeuksia välttämättömien tietojen saannin osalta liittyen sen edellä kerrottuihin lakisääteisiin tehtäviin. Tiedonsaantioikeus on sidottu välttämättömyyteen, koska pyydettäviä tietoja ei ole katsottu voitavan yksilöidä. Sisäministeriö katsoo, että harkinta tietojen luovuttamisesta kuuluu tietoja luovuttavalle viranomaiselle, joka suorittaa myös välttämättömyysarvioinnin. Huoltovarmuuskeskuksen pyynnöstä tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen voivat vaikuttaa myös eri viranomaisia koskeva lainsäädäntö ja se, mitä tietojenvaihdosta tai sen rajoituksista on säännelty. Erittäin keskeistä on, että Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa salassa pidettäviä tietoja edelleen ilman tietoja luovuttaneen viranomaisen suostumusta.

<u>23 § *Salassa pidettävää tietoa sisältävän tilannekuvan luovuttaminen*</u>

Lakiehdotuksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus luovuttaa Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväpykälän eli 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tilannekuva, silloin kun se sisältää salassa pidettävää tietoa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentin 1, 4, 5 ja 7 kohdassa tarkoitetuille viranomaisille, Huoltovarmuusneuvostolle sekä sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielimille. Kyseiset tahot eivät saa eivät saa luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sisältävää tilannekuvaa edelleen ilman Huoltovarmuuskeskuksen suostumusta.

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin mainitussa 2 kohdassa Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on huolehtia huoltovarmuuden ennakointi- ja analyysityöstä sekä ylläpitää säännöllistä tilannekuvaa huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimialojen huoltovarmuustilanteesta ja jakaa tilannekuvaa valtioneuvostolle, muille viranomaisille, Huoltovarmuusneuvostolle ja sektoreille-, pooleille- ja toimikunnille.

Sisäministeriön katsoo, että Huoltovarmuuskeskuksen oikeus luovuttaa tilannekuvaa tai sen sisältämiä tietoja samoille viranomaisille, joilta sillä on oikeus saada välttämättömiä tietoja, voi käytännössä olla merkityksellinen viranomaisten yhteisen tilannekuvan muodostamiselle ja yhteistyölle.

Sisäministeriö kiinnittää huomioita siihen, että kysymyksessä olevan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole käsitelty sitä, miksi ja millaisissa tilanteissa näiden tahojen pitäisi saada luovuttaa Huoltovarmuuskeskuksen suostumuksella salassa pidettävää tietoa sisältävää tilannekuvaa edelleen.

24 § *Virka-apu*

Säännöksessä ehdotetaan, että Huoltovarmuuskeskuksella on oikeus saada poliisilta virka-apua 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetyn valtion varmuusvarastojen valvonnan toteuttamiseksi sekä 11 ja 12 §:ssä säädetyn valtion varmuusvarastojen käyttöönoton suorittamiseksi, jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta poliisille säädettyjen muiden tehtävien suorittamista.

Sisäministeriö toteaa, että voimassa olevaan huoltovarmuuslakiin ei sisälly virka-apusäännöstä. Ehdotettu säännös on linjassa poliisilain 9 luvun 1 §:ssä poliisin antamaa virka-apua koskevan sääntelyn kanssa. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan ”poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään.”

Poliisin antama virka-apu on maksullista.

Hallitusneuvos Johanna Hakala

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Mari Rantanen
Valtiosihteeri Heikki Tamminen
Kansliapäällikkö Matti Sarasmaa
Erityisavustaja Asseri Kinnunen
Erityisavustaja Heli Heikkola
Neuvotteleva virkamies Veera Parko
Johtaja Petri Knape
Hallinnollinen avustaja Jaana Söderman
Hallinnollinen avustaja Tiina Landström
Hallinnollinen avustaja Heidi Mäkiprosi
Sisäministeriö/oikeus.sm@gov.fi, HKO, MMO, PEO, PO, RO, KTY